

Ağız Yaraları Hasta Bilgilendirme Formu

Soru: Ağız yarası ne demektir?

Ağız yaraları; yanaklar, dudak iç yüzleri, dil, diş etleri ve damakta oluşan oval veya yuvarlak, bazen düzensiz kenarlı, zemini kırmızı veya kirli beyaz-gri renkte olabilen, yeme, çiğneme, konuşma sırasında ağrıya yol açarak, kişinin günlük yaşamını ve yaşam kalitesini doğrudan etkileyebilen yüzeysel veya derin doku kayıplarıdır.

Soru: Ağız yarası nerelerde görülür?

Pek çok nedene bağlı gelişebilen ağız yaraları her zaman görünür bölgelerde olmayabilir. Ağızın arka taraflarında, dil kökünde, yutakta, hatta yemek borusunda veya bazen ses tellerinde yerleştiği zaman yemek yemede güçlük, yutkunurken ağrı, ses kısıklığı gibi şikâyetlere de neden olabilir.

Soru: Ağızda yara gelişimine yol açan sebepler nelerdir?

Ağız yaraları ısırma ya da sıcak yanığı gibi basit nedenlerden kaynaklanıyor olabileceği gibi, Behçethastalığı gibi tüm vücudu etkileyebilecek bir hastalığın ya da ağız bölgesi kanserinin de belirtisi olabilir.

- Yanağı ısırarak, çok sıcak veya sert-sivri yiyecekler, uygun olmayan takma dişlerin basısı,kötü yapılmış dolguların sivri kısımlarının, kırık veya çürük dişlerin keskin kısımlarının teması ağızyaralarının nedeni olabilirler. Aslında ağız yaralarının en sık sebepleri bunlar olup, neden ortadan kaldırıldığında bu yaraların hızla iyileşmesi en önemli özellikleridir.
- Demir, çinko ve vitamin eksiklikleri (özellikle folik asit,B12 vitamini) ağız yaralarını tetikleyebilir.Stres,hormonal değişiklikler (kadınlarda adet dönemleri,hamilelik vs.), ailesel yatkınlık (genetik faktörler),yiyecek alerjileri, bakteriler(frenge, verem mikrobi), virüsler(uçuk virüsü), mantar enfeksiyonları, bazıilaçlar ve tütün kullanımı ağız yarasının ortaya çıkışını kolaylaştırabilecek etmenlerdir.
- Bazı cinsel yolla bulaşan hastalıklar da ağız yarasına neden olabilir. Örneğin frengi hastalığıgenellikle genitalbölgede olmakla birlikte,ağız içinde de yaraya neden olabilir.
- Ağız yaraları; Behçet hastalığı, bazı romatizmal hastalıklar, çölyak hastalığı, bazı iltahaplı bağırsak hastalıkları,bazı deri hastalıkları (pemfigus ve liken gibi) ve ağız kanserlerine bağlı gelişebilir.

Soru: Ağız yarası varlığında hangi branş doktoruna başvurulmalı?

Yukarıda sözü edilen tüm bu nedenlerin ayrımının yapılması ve tedavisi için aile hekimine başvurulabileceği gibi aile hekiminin yönlendirmesi ile ya da doğrudan bir deri ve zührevi hastalıkları uzmanına, kulak burun boğaz uzmanına veya bir diş hekimine başvurmak gerekir.

Soru: Uçuk nedir?

Uçuk, uçuk virüsünün neden olduğu bir enfeksiyon hastalığıdır. Küme yapmış küçük içi su dolu kabarcıklar şeklinde başlayıp, daha sonra patlayarak yaraya dönüşüm gösterme eğilimi gösterir. Konuşmaya, yemeye, gülmeye engel olabilecek kadar ağrılıdırlar.

Soru: Uçuk bulaşıcıdır?

Uçuk olduğu anda hastalık tükürük veya öpüşme yoluyla bir başkasına bulaşabilir. Ayrıca bir kez uçuk çıktıktan sonra bunun zaman içinde tekrarlama olasılığı yüksektir.

Soru: Uçuğun oluşmasındaki tetikleyici faktörler nelerdir?

Stres faktörleri, ateşli hastalıklar, kadınlarda adet dönemleri, şiddetli güneşe maruz kalma gibi vücut direncinin düştüğü durumlar.

Soru: İlaç yan etkilerine bağlı olarak ağız yarası görülebilir mi?

İlaçlar genellikle deride döküntülere neden olmakla birlikte, ağız içinde de yaralara neden olabilmektedir. Ağız içinde genellikle aynı ilacın her alımında tekrarlayan yaralar şeklinde kendini gösterir. Ağız yarasının tekrarlama sıklığı, ilacın kullanılma sıklığına bağlıdır.

Soru: Ağızda yara yapan ilaçlar nelerdir?

En sık neden olan ilaçlar antibiyotikler, ağrı kesiciler, epilepsi (sara) ilaçları olmakla birlikte birçok ilaç ağız içinde yara yapabilir. Ağız yaralarına ek olarak deride kızarıklıklar, yanık gibi içi su dolu kabarcıklar, deride soyulmalar, dudaklarda kanlı kabuklu yaralar, gözlerde kızarıklık görülebilir.

Soru: İlaça bağlı ağız yarasında ne yapmak gerekir?

Tedavide ilk yapılması gereken ağız yarasına neden olan ilacın kesilmesidir. İlacı başlayan ilgili hekime bilgi verilmeli ve en kısa zamanda bir deri ve zührevi hastalıkları uzmanına, kulak burun boğaz uzmanına veya bir diş hekimine başvurmak gerekir.

Soru: Aft nedir?

Ağızda içerisinde tek veya çok sayıda görülebilen, oldukça ağrılı, genellikle mercimek veya nohut büyüklüğünü aşmayan, kenarı kabarık, etrafında kırmızı hale bulunan, üzerinde kirli beyaz veya gri renkte zar benzeri bir tabakanın olduğu yuvarlak veya oval şekilli yaralardır. Çok ağrılı ve tekrarlayıcı olmaları en önemli özellikleridir. Yaraların bazılarının büyüklüğü fındık boyutunda veya daha büyük olabilir. Bu yaraların iyileşmesi daha uzun sürebilir ve iyileşirken iz bırakabilirler.

Soru: Aft ne kadar sürede iyileşir?

Genellikle 5 ile 15 günlük süre içerisinde tedavi edilmese bile, iz bırakmadan iyileşirler ve bir süre sonra tekrarlayabilirler. Bazı hastalarda bu çok sık tekrarlayabilir ve biri iyileşmeden bir yenisi çıkabilirken bazılarında daha az sıklıkla tekrarlamalar gözlenebilir.

Soru: Ağızda ki tekrarlayıcı yaraların önemi nedir?

Ağız içindeki yaralar aynı yerde veya farklı yerlerde kişiye göre değişen sıklıkta ortaya çıkıp 3-5 gün ya da daha fazla sürüp iyileştikten sonra tekrar oluşuyorsa tekrarlayıcı ağız yaraları olarak değerlendirilir.

Soru: Tekrarlayıcı ağız yaralarının nedenleri nelerdir?

Tekrarlayıcı ağız yaralarının en sık nedenleri: uçuk, aftlar, Behçet hastalığı ve ilaç alerjileridir.

Soru: Tekrarlayıcı ağız yaraları (aft) her zaman Behçet hastalığı belirtisi midir?

Hayır.Aft ne kadar şiddetli ya da sık olursa olsun Behçet hastalığı tanısını koymak için tek başına yeterli değildir.Normal aft ile Behçet hastalığına bağlı gelişen aftları muayene ile ayırt etmek mümkün değildir.Behçet hastalığı tanısının konulabilmesi için aşağıda belirtildiği gibi o kişide afta ek olarak hastalığın başka bulgularının da olması gerekmektedir. Tek başına aftı olan hastaların önemli bir kısmında Behçet hastalığı yoktur veya gelişme yalnızca aft olarak kalır. Ancak Behçet hastalığı ülkemizde sık görülen bir hastalıktır.Aft şeklindeki tekrarlayıcı ağız yaraları ise bu hastalığın başlangıç belirtisi olabilmektedir. Bu nedenle bu tür ağız yaraları olan kişilerde erken teşhis için Behçet hastalığının diğer belirtilerinin araştırılması için hekime başvurmak gerekir.

Soru: Behçet hastalığı nedir?

Behçet hastalığı ağız içi ve cinsel bölgede tekrarlayıcı yaralarla seyreden, ayrıca deri, göz, eklemler ve damarlar başta olmak üzere vücutta çeşitli organ ve dokuları tutabilen, nedeni tam olarak bilinmeyen önemli bir hastalıktır.

Soru: Behçet hastalığının belirtileri nelerdir?

- Behçet hastalığının en önemli ve genellikle başlangıç belirtilerinden birisi ağızda yılda 3 ya da daha fazla defa aft denilen yaraların ortaya çıkmasıdır.
- Genital bölgede iyileştikten sonra yerinde deriden açık renkte iz bırakan yaralar,
- Gözde kızarıklık, ağrı ve bulanık görme ile kendini gösteren görme tabakasının iltihabı (üveit),
- Genelde bacakların ön yüzünde kırmızı ve ağrılı düğme gibi şiş sertlikler,
- Vücutta sivilceler,
- Bacakta çizgisel kızarıklık, şişlik ve ağrı, eklemlerde ağrılı şişlikler Behçet hastalığının en sık görülen belirtileridir.

Soru: Behçet hastalığından kuşkulandığında ne yapmak gerekir?

Behçet hastalığını düşündürecek bulguları (ağızda aft veya genital bölgede yara) olan hastaların bir deri ve zührevi hastalıklar uzmanına başvurması gerekir. Kuşkulanan hastalarda teşhis için paterji ismindeki deri testi yapılmalıdır (Kolların iç yüzüne iğne ucunun batırılması sonrası, 2 gün sonra, bu alanlarda içi iltihaplı olabilen kızarıklık sivilce benzeri bir oluşum meydana gelirse, bu test pozitif olarak değerlendirilir) ve hastalar mutlaka ayrıntılı bir göz muayenesinden geçirilmelidir.

Soru: Ağız köşesi yarası nedir?

Genellikle kendini ağız köşelerinde kızarıklık, çatlak ve yarıklarla gösteren yaralara perleş denilir.

Soru: Ağız köşesi yaralarının (Perleş) nedenleri nelerdir?

En sık protez kullanan yaşlılarda görülmektedir. Demir eksikliği olanlarda, dudaklarını yalama ve parmak emme alışkanlığı olanlarda, bağışıklık sistemini baskılayan bir hastalığı olanlarda daha sık görülür. Bağırsakta parazitleri, ağız köşesinde gelişen bakteri veya mantar enfeksiyonları ve bazı ilaçlar hastalığın nedeni olabilir. Tedavisinde öncelikle altta yatan nedenin düzeltilmesi gerekmektedir.

Soru: Diş protezi yarası nedir?

Diş etlerinin zaman içinde değişiklik göstermesi nedeniyle, protezler diş etlerine olan uyumunu yitirebilir.Uygun olmayan protezler diş etlerine devamlı bası yaparak ağız yaralarına, diş etlerinde gelişen ortasında yarık bulunan kabarıklıklara, ağız köşelerinde kızarıklık ve çatlaklara neden olabilir.Bu yüzden protezlerindüzenli bakımı ve kontrolü çok önemlidir.

Soru: İyileşmeyen ağız yarası ne demektir?

Ağız içinde aynı bölgede bir aydan uzun süren, inatçı ağız yaralarına iyileşmeyen ağız yarası denilir.

Soru: İyileşmeyen ağız yarasının nedenleri nelerdir?

Bir aydan uzun süredir iyileşmeyen inatçı ağız yaraları ağız kanserinin habercisi olabilir. Bunun dışında bazı deri hastalıkları da ağız içerisinde önce içi su dolu kabarcıklara ardından da uzun süre kendiliğinden iyileşmeyen yaralara neden olabilirler. Bu tür müzmin yaralar ayrıca liken hastalığı ve bazı romatizmal hastalıkların da habercisi olabilir. Bunun dışında kırık veya keskin dişin veya dolgunun, kötü protezin temas yerinde devamlı bası ya da sürtünmeye bağlı iyileşmeyen ağız yaraları görülebilir.

Soru: Ağızda yara bir kanser belirtisi olabilir mi?

Evet. Yukarıda da değinildiği gibi özellikle uzun süredir iyileşmeden genellikle tek sayıda ve tabanı sert bir ağız yarası ağız kanserinin belirtisi olabilir. Özelliklebiraydan uzun süreniyileşmeyen yaralarda kanser kuşkusu artmaktadır. Bu tür yaralarda erken teşhis kanserin yayılmadan tamamen iyileştirilebilmesine olanak sağladığı için son derece önemlidir. Böyle durumlarda erken tanı ve tedavi için vakit geçirmeden bir doktora başvurulmalıdır.

Soru: Ağız kanserlerinin belirtileri nelerdir?

- Uzun süredir ağızda bulunan ve iyileşme belirtisi göstermeyen şişlik veya yaralar ağız kanseri belirtisi olabilir.Yaralar ağrılı veya ağrısız olabilir, daha önceden var olan beyaz veya kırmızı renkli alanların üzerinden gelişebilirler.

- Uzun süreli güneş hasarına bağlı, özellikle sigara ve alkol tüketiminin çok olduğu kişilerde, özellikle alt dudakta 1 aydan uzun süren iyileşmeyen yaralarda öncelikle dudak kanseri düşünölmelidir.
- Ağızda veya boğazda tekrarlayan kanamalar, ses kısıklığı, çiğneme ve yutma güçlüğü, dilde veya ağzın diğler bölümlerinde uyuşukluk, his kaybı, dil ve çene hareketlerinde zorlanma, dilin anormal bir şekilde sert ve bükülemez olması, dişlerde sallanma, boyunda cilt altında şiş bezeler, kulak ağrısı ağız kanserinin belirtisi olabilir.

Soru: Ağız kanserlerinin belirtileri nelerdir?

Uzun süredir ağızda bulunan ve iyileşme belirtisi göstermeyen şişlik veya yaralar ağız kanseri belirtisi olabilir. Yaralar ağrılı veya ağrısız olabilir, daha önceden var olan beyaz veya kırmızı renkli alanların üzerinden gelişebilirler.

Soru: Hangi durumlarda ağız kanserinden şüphelenilmelidir?

- Özellikle sigara ve alkol tüketiminin çok olduğu kişilerde, özellikle alt dudakta 1 aydan uzun süredir iyileşmeyen yaralarda dudak kanseri düşünölmelidir.
- Ağızda veya boğazda tekrarlayan kanamalar, ses kısıklığı, çiğneme ve yutma güçlüğü, dilde veya ağzın diğler bölümlerinde uyuşukluk, his kaybı, dil ve çene hareketlerinde zorlanma, dilin anormal bir şekilde sert ve bükülemez olması, dişlerde sallanma, boyunda cilt altında şiş bezeler, kulak ağrısı ağız kanserinin belirtisi olabilir.

Soru: Ağız kanseri riskini azaltmak için neler yapmalıyız?

Sigara, pipoveya Maraş otugibi tütün ürünlerini kullanmayınız, tütün çiğnemeyiniz. Alkol kullanmaktan kaçınınız. Meyve ve sebzedden zengin besleniniz. Düzenli olarak doktor kontrollerinize gidiniz. Kuşukulu durumlarda ilgili doktora başvurmakta gecikmemesi.

Soru: Ağız yaralarının tedavisi için neler yapılmalıdır?

Ağız yaralarının tedavisinde ilk adım, ağız yarasının nedeninisaptamak ve ona yönelik tedavi vermektir.

- Aftlar genellikle 5-15 gün içinde kendiliğinden iyileşirler. Ağrıyı azaltmaya yönelik ağrıyı azaltıcı kremler, yaranın üzerinde gelişebilecek enfeksiyonları önlemeye yönelik antiseptikli gargaralar, ağızda gelişebilecek maya mantarı enfeksiyonuna yönelik gargaralar kullanılmaktadır.
- Doktor tavsiyesi ile kullanılan kortizonlu kremler aftların üzerine süröldüğünde iyileşmeyi hızlandırmaktadır.
- Bir bardak ılık suda, bir çorba kaşığı karbonatın eritilmesiyle elde edilen karışımla yapılan gargara, doğal antiseptik özelliktedir (karbonatlı gargara).
- Özellikle ağız yaralarının olduğu dönemlerde asitli, baharatlı, çok sıcak ve sert yiyeceklerden kaçınılmalıdır.